& sigillo eorum munita; *cap.* 2. *de fide Instrumentorum.*
113 II. Libri ecclesiastici, quibus consignantur Baptizati & novi conjuges copulati; Carpzov. *lib.* 12. *Jurisprud. consistor. defin.* 315. *num.* 2. *&* 3. Philippi *in us-*
114 *que pract. Institut. Eclog.* 47. Notandum vero, libros
hosce de iis tantum fidem facere, quæ coram parochis acta sunt, non vero quæ ex relatione aliorum habent. Vide quæ diximus *in addit. ad verb.* Ætas.
115 III. Acta judicialia legitime confecta à publica persona, seu Actuario Judicii ad illa judicia solemni juramento obstricti, quæ tunc demum fidem publicam habent; *cap.* 11. *de fide instrument.*
116 IV. Scripturæ privatæ testium subscriptione munitæ, modo adhuc vivant, ut subscriptionem suam recog-
117 noscere valeant. Iis enim defunctis, vim probandi haud
118 habent; *cap.* 2. *eodem tit.* Publica vero documenta ex
119 se probant, utut mortui sint testes subscripti. Hoc intuitu *in leg.* 11. *Cod. Qui potior. in pignor.* hypotheca publica censetur, quæ constituta est in scriptura trium testium subscriptione roborata; quod tamen aliter intelligi nequit, quàm si testes adhuc vivant, seu subscriptiones suas recognoscere queant, vel ad minimum duo supersint, qui recognitionem facere possint, quia inde fides publica scripturæ privatæ dependet. Consule Brunemann. *ad cit. Leg.* 11. *num.* 6. *Qui potior. in pignor.*
120 V. Notariorum instrumenta legitime confecta, probant tamen, si in originali, non item in exemplo pro-
121 ducantur; *cap.* 1. *dict. cit.* Nec sufficit exemplum quod fide Notarii ab originali, vel quod pro tali habetur,
122 transumptum est. Exemplum vero transumptum secundum formam *in cap. final. dict. titul.* præscriptam attendi debet. De hac autem forma plures incidere solent
123 quæstiones. At vide de iis Bohemer. *in decret. lib.* 2. *tit.* 22. §. 5. *& seq.* Extra ordinem vero fides etiam exemplo esse potest, non quidem si in archivio repertum sit, ut perperam nonnulli volunt, sed si agatur de causa antiqua, & insignia quædam adminicula eidem accedant; *cap.* 13. *de probat.*
124 VI. Sunt qui in classe scripturarum publicarum recensent & regesta monasteriorum, quibus designati sunt redditus, aliæque obventiones ad monasterium spectantes. Confer Genua *de scriptur. privat. lib.* 5. *q.* 1. *&* 2. Sed eos refutat Bohemer. *loco mox citat.* §. 3.
125 Scripturæ privatæ regulariter pro scribente non probant. Contra vero scribentem probant, dummodo debite recognoscantur, nec *indeterminate* loquantur, sed causam debendi adjectam habeant, *cap.* 14. *de fide*
instrument. leg. 25. §. *final. ff. de probat.* 126
Extra ordinem vero scripturæ hæ indeterminate loquentes probant. I. Inter mercatores, quippe qui stylo admodum laconico inter se utuntur, ut plurimum causam specialem debendi omittunt, & simpliciter fidei datæ inhærent; Marquard. *de Jur. mercat. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 11. Brunemann. *Centur.* 2. *decis.* 99. *per tot.* II. Si
juramentum accesserit; Barbosa, *ad cap.* 14. *num.* 2. *de* 127
fide instrum. Seraphin. *de Privileg. Juram. privileg.* 94.
num. 8. ubi tamen aliquas limitationes affert. III. Si sta- 128
tuto contrarium introductum. IV. Si Auctor super cau- 129
sa debendi juramentum præstitit, licèt generaliter tantum juraverit, ex justa causa Reum debere. Confer Bohemer. *ubi supra* §. 10.
Illud subnectendum, subtrahi posse vim probandi 130
scripturis variis ex causis. I. Si per Testes, vel alio mo- 131
do earum falsitas probetur; *cap.* 4. *&* 19. *de fide instrument.* II. Si non sint legibiles. Vide Bohemer. *in dissert.* 132
de scriptur. non legibil. cap. 4. III. Si contradictoriæ ab 133
eodem producantur; *cap.* 13. *dict. tit.* IV. Ex rasura, 134
si in loco principali appareat; *cap.* 3. *dict. titul.*

(In præsenti, dum hæc pagina typis mandatur, tempus ad adnotationem, quæ huic verbo inseri debebat, deficit; quamquam *verb.* Probatio, detur satis intelligentiæ, videre convenit *lit.* A *pag.* 233. *lit.* C *pag.* 18. *pag.* 133. *vers.* Præter ::: *lit.* I *ex pag.* 337. *ad* 343. *verb.* Notarius, *verb.* Sigillum, Testamentum, & Testis; bene equidem conducunt *leg.* 1. 54. 55. 111. *ad* 119. *tit.* 18. *part.* 3.) ☼

SCRUPULUS.

SUMMARIUM.

1 *Scrupulus unde sit dictus.*
2 *Scrupulus quid sit.*
3 *Scrupulosi alii sunt circa præsentia, & alii circa præterita, & utrique qui sint. Item quæ sint signa conscientiæ scrupulosæ. Item quæ sint ejus causæ. Item quæ sint ejus remedia. Item quæ sint ejus privilegia. Et quando liceat, vel non operari contra conscientiam scrupulosam*, remissive.

Scrupulus est sic dictus, eo quod instar scrupuli, seu 1
lapilli calceis inclusi, pedemque vexantis animo hominis insidens, eum vexet, & angat: Scrupuli enim sunt minuti lapilli, qui inter ambulandum insiliunt in calceos

☼ Multiplicia ad rite conficiendum publicum instrumentum, ab A. assignantur: aliqua tamen ex ibidem expressis, haud necessaria jure nostro considerantur; idcirco ut utrumque discernatur, sequentia pro forma substantiali præ oculis sunt habenda. Sufficit equidem, si in eo inserantur nomina contrahentium, dies, mensis, annus, locus ubi conficitur, materia de qua celebratur, cum omnibus conditionibus, clausulis, ceterisque similibus per contrahentes patefactis, horum si sciverint, subscriptio, testium assistentia, præterque alia Tabellionis signum, dummodo partibus præsentibus, antequam subscriptio præcedat, legatur; ita ut si aliter scripta signaverit, vel in papyro sigillata unicuique instrumento conveniente haud sit concriptum, (1) non solum nullitatis convincitur, verum etiam in amissionem officii, inhabilitatem Tabellio imposterum incurrit (2) præter damni resartionem.

(1) Vide infr. & *verb.* Notarius.
(2) *Leg.* 13. *tit.* 25. *lib.* 4. Mandamos que cada uno de los Escribanos haya de tener y tenga libro de protocolo enquadernado de pliego de papel entero, en el qual haya de escribir, y escriba por extenso las notas de las escrituras que ante él pasaren, y se ovieren de hacer; en la qual dicha nota se contenga toda la escritura que se óviere de otorgar por extenso, declarando las personas que la otorgan, y el dia y el mes y el año, y el lugar, ó casa donde se otorgan, y lo que se otorga, especificando todas las condiciones, y partes, y clausulas, y renunciaciones y submisiones que las dichas partes asientan: y que asi como fueren escritas las tales notas, los dichos Escribanos las lean presentes las partes, y los testigos: y si las partes las otorgaren, las firmen de sus nombres, y si no supieren firmar, firmen por ellos qualesquiera testigos, ó otro que sepa escribir; el qual dicho Escribano haga mencion como el testigo firmó por la parte que no sabia escribir ::: y que los dichos Escribanos sean avisados de no dar escritura alguna signada con su signo, sin que primeramente, al tiempo del otorgar de la nota, hayan sido presentes las dichas partes, y testigos, y firmada como dicho es: y que en las escrituras que ansi dieren signadas, ni quiten, ni añadan palabra alguna de lo que estuviere en el registro, salvo la subscricion ::: y se haga todo lo susodicho, so pena que la escritura que de otra manera se diere signada, sea en sí ninguna, y el Escribano que la hiciere pierda el oficio, y dende en adelante sea inhabil para haber otro, y sea obligado á pagar à la parte el interese :::

ceos hominibus, ad pedem torquent; Inde injicere scrupulum dicitur, qui sollicitudinem injicit animo cujuspiam; Et scrupulum eximit, qui sollicitudinem eximit; Unde in *l.* Cum proponas 3. *Cod. de interdicto Matrim.* sic dicitur: *Ut autem omnis scrupulus auferatur, insistere pater tuus debet*; Sic expresse notat Joannes Kahl, aliàs Calvinus *in magno Lexico Juridico, verb.* Scrupuli.
2 Hinc scrupulus definitur, quod sit inanis apprehensio, & hinc ortus timor, & anxietas mentis alicubi esse, vel fuisse peccatum, ubi revera non est, nec fuit; *Est in re Communis.* Unde scrupulus proprie fit, & tunc conscientia scrupulosa proprie dicenda est, quando intellectus, neque determinate judicat, neque dubitat practice aliquid esse peccatum, se potius habito, vel sufficienter proposito judicio non esse peccatum, sola apprehensione, vel suspicione mali ex inani, seu levi motivo titubeat, fluctuat, & anxie formidat esse, vel fuisse peccatum, *verb. grat.* forte se consensisse tali suggestioni, & hujusmodi.
3 Scrupulosi alii sunt circa præsentia, & alii circa præterita, & utrique qui sint? Vide *verb.* Conscientia, *à num.* 115. *ad num.* 126. ubi fuse agitur de conscientia scrupulosa, & assignantur signa conscientiæ scrupulosæ; Item causæ conscientiæ scrupulosæ; Item remedia conscientiæ scrupulosæ; Item privilegia conscientiæ scrupulosæ. Et quando liceat, vel non, operari contra conscientiam scrupulosam?

SECRETARIUS, SECRETUM.

SUMMARIUM.

1 *Secretarius ad quid teneatur.*
2 *Secretarius peccat in pluribus, quæ assignantur.*
3 *Quæ sint conditiones ad justam compensationem*, remissive.
4 *Quam mercedem possint exigere Secretarii, seu Cancellarii Curiæ Episcopalis*, remissive.
5 *Secretarius, qui multa scribit, probabilius non excusatur à jejunio.*
6 *Secretum (præter illud confessionis sacramentalis) potest aliquid dici quinque potissimum modis, qui assignantur.*
7 *Revelare secretum in primo casu, seu modo, est peccatum mortale contra justitiam.*
8 *Revelare secretum in secundo casu, seu modo, est etiam peccatum mortale contra justitiam.*
9 *Revelare secretum in tertio casu, seu modo, est peccatum mortale contra justitiam, si promittens intenderit se obligare ad servandum tale secretum ex justitia, secus autem si solum ex fidelitate.*
10 *Revelare secretum in quarto casu, seu modo, est peccatum mortale contra justitiam.*
11 *Revelare secretum in quinto casu, est peccatum mortale contra justitiam, licèt non tam grave, sicut in quarto casu, seu modo.*
12 *Justæ causæ revelandi secretum sunt potissimum quinque, quæ enumerantur.*
13 *Per revelationem secreti potest aliquando fieri injuria gravis, aliquando injuria levis, & aliquando nulla.*
14 *Assignatur quando fiat injuria gravis, & peccetur mortaliter.*
15 *Assignatur quando fiat injuria levis, & peccetur solum venialiter.*
16 *Assignatur quando nulla fiat injuria, & nulliter peccetur.*
17 *Generales, Provinciales, Visitatores, aliique Religiosorum, & Religiosarum Superiores graviter peccant contra justitiam, si personas à quibus aliorum defectus corrigendos susceperint, manifestent.*
18 *Item graviter peccant juxta gravitatem materiæ, & circumstantiarum Generales, Provinciales, Definitores, aliique Vocales, & Secretarii, qui acta, & dicta in Capitulis, Definitoriis, aliisque Congressibus, aperiunt amicis cum magno Religionis, & Religiosorum dispendio; Sicuti & illi, qui personis particularibus significant, quos favorabiles, & quos contrarios habuerint in Ordine ad Dignitates, Gradus, & Officia, ad quæ fuerant propositæ.*
19 *Item graviter peccant Regulares omnes utriusque sexus quidquam in Religiosis detrimentum patefacientes, seu aliquid in præjudicium famæ Religionis, aut particularis Religiosi, vel Religiosæ manifestantes.*
20 *Alia ad rem*, remissive.

Secretarius tenetur scire ea, quæ ad suum officium 1
spectant, & juste, diligenter, fideliterque dictum suum Officium exercere; *Communis.*
Secretarius in pluribus peccat, & signanter si ju- 2
ramentum violet. Item si secreta revelet. Item si sententiam nondum publicatam manifestet. Item si processus, aut sententiam non recte custodiat, vel partibus sine præscripto Judicis ostendat. Item si testimonia non fideliter transcribat, sive exaggerando, vel imminuendo, seu immutando aut invertendo. Item si surripiat aliquid ultra conventam mercedem ad compensandum laborem, cui putat non esse æqualem dictam conventam mercedem, præsertim si non interveniant requisitæ conditiones ad justam compensationem; *Communis.* ☼
Quæ

☼ Servare secretum, fines producere gloriosos, illudque frangere, contrahere noxam, omnibus est notum. Ideo nostris legibus passim, non tantummodo Regis Consiliaribus (1) haud benevolis, & prudentibus quod absit, Secretariis ejusdem, (2) Supremorumque Consiliorum Officialibus (3) sub gravissimis pœnis, servare est commendatum: (4) verumetiam, Supremi Senatus Consiliariis, non minus quàm Relatoribus; (5) adversus hos equidem, probatio per testes singulares speciatim sufficiens æstimatur, (6) quorum punitio, ad Aulam, vulgo *primera de Gobierno*, dato casu, pertinebit. (7)

(1) *Leg.* 2. *tit.* 9. *part.* 2. *ibi*: Onde en todas guisas ha menester que el Rey haya buenos Consejeros, é sean sus amigos, è omes de grand seso, & de grand poridad. E quando tales los fallare, debelos amar, é fiarse mucho en ellos, é facerles algo, de manera, que ellos lo amen mucho, é hayan saber de aconsejarle lo mejor siempre. E quien de otra guisa lo ficiese, faria traycion conocida, porque meresceria pena, segund el mal que viniese del consejo que le oviese dado.
(2) *Leg.* 8. *tit.* 9. *p.* 2. Escritura es cosa que aduce todos los fechos à remembranza, é por ende los Escribanos que la han de facer ha menester que sean buenos, é entendidos, é mayormente los de la casa del Rey ::: é quando atales fueren, debeles el Rey mucho amar, é fiarse mucho en ellos: quando contra esto ficiesen, mesturando la poridad que les mandasen guardar: ó diesen cartas á otri que las escribiesse, sin mandado dél, porque fuese descubierto; ó ficiesen falsedad en su oficio, en qual manera quier á sabiendas, faria traycion conoscida porque deben perder los cuerpos, é quanto ovieren ::: *Leg.* 2. *tit.* 7. *p.* 7. Los secretos é las poridades del Rey debenlas mucho guardar aquellos que las saben. E si aquellos por aventura maliciosamente las descubriesen, farian muy grand falsedad :::
(3) *Reg. Provis.* 27. *Aug.* 1767. *ibi*: Los Secretarios de mis Consejos, despues de la hora regular en que salen de ellos, asistirán en sus Secretarías con la puntualidad que conviene, para oir á las partes en sus dependencias, y que el despacho sea con la mayor brevedad que se pueda, para escusar quexas, atendiendo á los litigantes y pretendientes con toda benignidad y atencion; y no permitirán que en sus Secretarías, con el motivo de entrar à solicitar sus dependencias los pre-

3 Quæ autem sint conditiones requisitæ ad justam compensationem? Vide *verb.* Compensatio.

4 Et quam mercedem possint exigere Secretarii, seu Cancellarii curiæ episcopalis, Vide *verb.* Cancellarius.

5 Secretarius, qui multa scribit, probabilius non excusatur à jejunio. Potest enim Secretarius vires habere sufficientes ad multum scribendum, quamvis jejunet; Immo temperantia & jejunium maxime conducit ad valetudinem sedentarii; Sanchez *in Consil. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 7. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 1332. & alii passim. Quamvis tamen non desint Aulicorum assentatores, qui excusent à jejunio Secretarios multum scribentes, *verb. grat.* Secretarios Regum, aliorumque Principum, ac præcipuorum officialium, quia dicunt tale officium requirere constantes vires, quæ multum debilitantur per jejunium; Sic Angles, aliique ejusdem furfuris cum Burghaber. *cent.* 3. *cas.* 5. & Diana *in Compend. verb.* Jejunium, *num.* 10. Vide *verb.* Jejunium, *num.* 21.

6 Secretum (præter illud Confessionis Sacramentalis, de quo infra sub *verb.* Sigillum Confessionis) potest aliquid dici quinque potissimum modis. *Primo*, quando aliquid ex natura rei petit esse, & teneri secretum, seu quando res uni, aut alteri revelata postulat ex se manere occulta. *Secundo*, quando res aliqua expresse, vel tacite sub secreto commissa est. *Tertio*, quando audiens secretum promittit, licèt non fuerit ipsi commissum. *Quarto*, quando res aliqua occulta cognoscitur per injuriam. *Quinto*, quando res aliqua occulta cognoscitur casu sine ulla injuria, &c.

7 Revelare secretum in primo casu, seu modo, est peccatum mortale contra justitiam, si materia sit gravis; *Communis.* Et ratio est, quia ex revelatione talis secreti in materia gravi causatur proximo grave, & notabile detrimentum in bonis vitæ, vel famæ, seu fortunæ. Proximus autem habet verum Jus ad omnia dicta bona, adeoque revelare tale secretum, ratione cujus imminet proximo jactura dictorum bonorum, est gravis injustitia, & consequenter gravis culpa cum onere restitutionis.

8 Revelare secretum secundo casu, seu modo est etiam peccatum mortale contra justitiam, si materia sit gravis; *Communis.* Et ratio est, quia secretum revelatum sub expresso, vel tacito pacto tacendi, continet in materia gravi gravem obligationem justitiæ: Est enim contractus onerosus, cum subeat onus revelandi, petens vicissim onus tacendi, adeoque &c.

9 Revelare secretum in tertio casu, seu modo, est peccatum mortale contra justitiam in re gravi, si promittens intenderit se obligare ad servandum tale secretum ex justitia. Secus autem si solum ex fidelitate: An autem promittens intenderit se obligare ex justitia, vel solum ex fidelitate, seu urbanitate, judicandum est ex circumstantiis materiæ, personæ, loci, temporis, & modi.

10 Revelare secretum in quarto casu, seu modo, est peccatum mortale contra justitiam in materia gravi. *Communis.* Si quis enim per injuriam injuste aperit literas alicujus, ex quibus cognoscit ipsum aliquod pingue beneficium certo medio consecuturum, certa negotiatione multum lucraturum, & hujusmodi, & postea revelat id amico, qui prævenit, impedit, & sibi tali medio, & negotiatione acquirit, peccat contra justitiam, & tenetur ad restitutionem juxta proportionem certitudinis, probabilitatis, vel spei habitæ illud bonum consequendi, quia talis injusta aperitio, & lectio literarum, & revelatio secreti fuit impeditiva ipsius boni, & causa mali. Vide *verb.* Literæ, *num.* 7.

11 Revelare secretum in quinto casu, seu modo, est peccatum mortale contra justitiam in materia gravi, licèt non tam grave, quàm revelare secretum in quarto casu, seu cognitum per injuriam. *Communis*; si enim quis sciens, seu cognoscens casu fortuito sine injuria, ubi alter habeat thesaurum occultum, illum revelat, & inde surripiatur à latronibus, peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem damnorum, cum ipse sit eorum causa, licèt non tam graviter peccet, ac si cognovisset per injuriam, quia obligatio justitiæ circa secretum cognitum sine injuria est levior, quàm circa secretum cognitum per injuriam.

12 Justæ causæ revelandi secretum sunt potissimum quinque. *Prima* est, quando res nullatenus secretum meretur, ex quo nulli prodesse, vel nocere possit. *Secunda*, quando res tradita sub secreto est aliunde facta jam publica. *Tertia*, quando secretum cedit in damnum commune reipublicæ, aut alicujus innocentis. *Quarta*, quando secretum cessurum esset in grave nocumentum ipsiusmet secretum committentis. *Quinta*, quando ipsemet, cui secretum commissum est, grave damnum incurrere deberet, nisi secretum revelet.

13 Ex supradictis colliges primo, per revelationem secreti posse aliquando fieri injuriam gravem, aliquando injuriam levem, & aliquando nullam. *Communis.*

14 Colliges secundo, tunc per revelationem secreti fieri injuriam gravem, & peccari mortaliter, quando quis in materia gravi secretum, expressa, vel tacita conventione tacendi sibi commissum, revelat. *Communis.* Et ratio est, quia servare fidem sibi commissam est de jure naturali, ut tradunt communiter Doctores cum Sancto Thoma 2. 2. *quæst.* 70. *art.* 1. *ad* 2. Unde Proverb. *cap.* 11. *num.* 13. sic habetur: *Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana, qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.* Et quidem quoad expressam conventionem res de se clara est. Quoad tacitam autem conventionem manifeste patet in multis, & signanter in Consiliariis, Belli Officialibus, Advocatis, Theologis, Medicis, Chirurgis, Obstetricibus; immo & probabiliter etiam in amicis, & propinquis, quibus consilii, remedii, vel auxilii capiendi causa, certa secreta revelantur: quia supradicti omnes eo ipso, quo talia secreta suscipiunt, seclusa alia expressa conventione tacendi, tacite censentur vi officii, aut muneris, aut rei ex natura sua postulantis secretum, ad silentium se obligare, & à fortiori injuriam gravem inferunt, & graviter peccant cum onere restitutionis qui revelant secreta cognita per injuriam, ut dicebatur supra de injuste, & fraudulenter aperientibus alienas literas, & inde detecta secreta cum eorum notabili damno revelantibus. Et sic de similibus.

15 Colliges tertio, tunc per revelationem secreti fieri injuriam levem, & peccari solum venialiter, quando quis in materia levi modicum solum inde inferente damnum, aut ex imperfectione actus sine expressa gravi obligatione tacendi, secretum revelat. *Communis.* Et ratio est, quia res levis momenti obligat solum leviter ad secretum: Additur tamen *sine expressa gravi obligatione tacendi*, quia, si quis præcedente tali expressa obligatione tacendi in aliqua speciali materia, etiam levi, secretum revelat, injuriam gravem inferret, & consequenter graviter peccaret, non ratione materiæ, quæ de se esset levis; sed ratione violatæ fidei contra expressam sibi impositam, & à se voluntarie assumptam obligationem tacendi, seu servandi fidem, etiam in dicta speciali materia levi.

16 Colliges quarto, tunc per revelationem secreti nullam fieri injuriam, & nulliter peccari, quando quis secretum revelat aliqua ex quinque assignatis *supra numer.* 12. interveniente justa causa ipsum revelandi. *Communis.* Et quidem interveniente prima, vel secunda ex assignatis causis, res de se patet: interveniente autem tertia, ut si urbs esset prodenda, aut innocens injuste esset occidendus, licitum est etiam cum dispendio alterius, & malitia sua nocere volentis, revelare secretum ad avertendum simile malum; ut docet Communis Doctorum cum S. Thom. 2. 2. *quæst.* 79. *art.* 1. Et ratio est, quia ex lege, & ordine charitatis quilibet licite potest, immo obligatur liberare innocentem ab injuria injuste nocentis, quamvis cum aliquo nocentis damno fieri debeat: Item interveniente quarta ex dictis causis, ut si committens secretum velit Matrimonium inire cum impedimento dirimente alicui revelato, tunc si non possit aliter à tali matrimonio revocari, seu impediri, nisi canonice denuntietur, licita, immo debita erit denuntiatio, seu revelatio secreti, quia id exigit reverentia sacramenti, & obligatio evitandi etiam proximi peccatum, ut tradit Communis Doctorum cum Sanchez *lib.* 3. *de matr. disp.* 13. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. Sporer *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 4. *sect.* 3. *num.* 46. Sicuti etiam licitum est, immo debitum pravam alicujus consuetudinem sub secreto commissam revelare Superiori, aut alteri si non possit aliter ejus saluti consuli, quia bonum animæ præponderat bono famæ: Item interveniente quinta ex dictis causis, ut si quis secretum sibi commissum non possit servare nisi cum dispendio vitæ, & famæ; tunc enim potest is licite tale secretum revelare, quia non censetur se voluisse obligare ad servandum secretum in simili casu tanti sui detrimenti inde secuturi, cum præsumatur potius quemque ex ordine charitatis propriam incolumitatem voluisse, & velle præferre alienæ, ut docent communiter Doctores cum Lessio *lib.* 2. *cap.* 11. *dub.* 18. Layman *loc. cit. num.* 2. Sporer *loc. cit. numer.* 46.

17 Generales, Provinciales, Visitatores, aliique Religiosorum, & Religiosarum Superiores graviter peccant contra justitiam, si personas, à quibus aliorum defectus corrigendos susceperint, manifestent. *Communis.* Et ratio est, quia certum est ex conventione saltem tacita id sibi sub secreto strictissimo esse commissum. Tum quia talis revelatio apertissime retrahit subditos à declarandis defectibus necessariò corrigendis, quod cedit in maximum, & gravissimum detrimentum disciplinæ Regularis, & consequenter totius provinciæ, & Religionis.

18 Item graviter peccant juxta gravitatem materiæ, & circumstantiarum Generales, Provinciales, Definitores, aliique Vocales, & Secretarii, qui acta, & dicta in Capitulis, Definitoriis, aliisque Congressibus revelant, & aperiunt, & significant amicis cum magno Religionis, aut Religiosorum dispendio, sicuti & illi graviter peccant, qui personis particularibus significant, quos favorabiles, & quos adversarios habuerint in ordine ad Dignitates, Gradus, & Officia, ad quæ fuerunt propositi. *Communis.* Et ratio est, quia similia sunt apertissima semina discordiarum, & divisionum: Et Proverb. *cap.* 6. *num.* 19. Dominus detestatur *eum, qui seminat inter Fratres discordias.*

19 Item graviter peccant Regulares omnes utriusque sexus quidquam in Religionis detrimentum extra Religionem patefacientes, seu aliquid in præjudicium famæ Religionis, seu particularis Religiosi aut Religiosæ manifestantes. Hinc in pluribus Religionibus tales manifestationes, & patefactiones ponuntur inter peculiares suos casus reservatos. *Communis.*

20 Alia ad rem. Vide *verb.* Detractio & *verb.* Literæ.

(Necessarium ad Tabellionis exercitium obeundum, etsi satis jam est demonstratum: (vid. inter alia quæ adnotantur *verb.* Cancellaria, & Notarius) conveniens judicatur mentionem de omnibus fieri quæ in nostris legum corporibus decreta reperiuntur; ceterum tituli in quibus de hac materia tractatur, dumtaxat notabuntur. Adi ad *tit.* 8. *lib.* 1. *For. Reg.* septem leges complectentem: De Regio Cancellario *lex* 4. *t.* 9. *p.* 2. loquitur: de Tabellionibus *tit.* 19. *part.* 3. Convenit *tit.* 20. *ejusd. part.* ubi quid sit sigillum, (vid. *verb.* Sigillum) Cancellarius, ejus obligationes, præmia bene exercentibus, quid sit Cancellaria, & quæ jura eidem competant, designantur; de Provinciarum, Regiique Prætorii Notariis *tit.* 5. & 6. *lib.* 2. *Ord. Reg.* 12. & 20. *lib.* 2. *Recop. Castell.* de Cancellario, & sigillo *tit.* 8. *Ord. Reg.* 15. *Recop. Cast. ejusd. lib.* 2. Vid. etiam *tit.* 18. & 19. *ejusd. lib. Recop. Cast.* ibi agitur de regiis Secretariis, & aliis, nomine vulgo *de Camara del Consejo, Consejos de Inquisicion, Indias, Ordenes, Hacienda, y de la Audiencia de la Contaduría* distinctis; perlegere denique non est prætereundum *tit.* 25. *lib.* 4. *tam in leg. quàm Auct. Ac. Recop. Castel.* cum *tit.* 18. *lib.* 2. *Ord. Reg.* In legum Indicarum Codice *tit.* 10. & 23. *lib.* 2. ac *tit.* 8. *lib.* 5.)

---

pretendientes, se detengan en conversacion con los oficiales; pues ademas de perturbarles en su trabajo por este medio, suele peligrar el secreto en los negocios de la mayor importancia, sin el qual no se puede governar la Monarquia como se debe; de cuya circunstancia tengo hecho antes de ahora repetidos encargos, y ahora le hago, especialmente á todos mis Secretarios; con la advertencia, de que si por alguno de sus oficiales se faltare al secreto en la materia mas leve, habrán de responder á este encargo los mismos Secretarios, y ellos y sus oficiales experimentarán mi mayor indignacion con el castigo correspondiente á tan grave delito :::

(4) Vide prox. supr.

(5) *Leg.* 5. *tit.* 4. *lib.* 2. Otrosi, porque los del dicho nuestro Consejo ::: y que asimismo juren que no descubrirán los votos y deliberaciones del Consejo, y lo que fuere acordado que sea secreto; salvo con personas deputadas del dicho Consejo ::: y lo mismo juren los Relatores que ternán secreto de lo acordado en el Consejo, fasta que se publique :::

(6) *Leg.* 82. *tit.* 5. *ejusd.* Mandamos que en este delito de no guardar secreto se tenga por probanza bastante contra los que lo revelaren, probandose con testigos singulares, segun y como, y con las circunstancias que está proveido por la ley 6. tit. 9. lib. 3. de esta nueva Recopilacion contra los Jueces que reciben dones de la partes ::: *Leg.* 6. *tit.* 9. *lib.* 3. *ibi*: Y mandamos que en defecto de prueba cumplida, que se pueda probar en esta manera: que si fueren tres testigos ó mas los que vinieren diciendo, sobre juramento que hagan, que dieron dones al Juez, que vala su testimonio, maguer que cada uno diga de su hecho, seyendo las personas tales, que entienda el que lo oviere de librar que son de creer; y otrosi habiendo otras algunas presunciones y circunstancias, porque vea el Juez que es verdad lo que dicen :::

(7) *Leg.* 62. *tit.* 4. *lib.* 2. *cap.* 11. Asimismo, porque el secreto de los Tribunales y Ministros es de tanta consideracion, y que sin él mal se puede acertar ninguna cosa de momento, demas de los inconvenientes y graves daños, que de no guardarse resultan á los mismos Tribunales, tendrá esta Sala (habla de la primera de Gobierno) tambien muy particular cuidado de hacer executar con rigor todas las leyes que se hallaren promulgadas en lo del secreto, asi antiguas como modernas, y las ordenes que yo ultimamente he dado, encargandolo mucho.

SEDES VACANS.

SUMMARIUM.

1 *Nomine Sedis vacantis quid intelligatur.*

2 *Nomine Sedis vacantis intelligitur etiam quælibet Abbatia, seu Prælatura, aut Dignitas inferior, cui facultas conferendi beneficia competit, & per obitum sui respectivi Prælati censetur viduata.*

3 *Per vacationem intelligitur omnis vacatio Sedis, sive per mortem, sive per renuntiationem, translationem, depositionem, & quemvis similem modum, per quem titulus amittitur.*

4 *Item Sedes vacat, si Prælatus, seu Episcopus sit notorie Hæreticus.*

5 *An Sedes vacet, & Capitulum possit procedere ad electionem Vicarii Capitularis, quando Episcopus est excommunicatus, vel suspensus, quando est factus captivus, quando est relegatus, quando Episcopo in remotis degente, Vicarius Generalis ab ipso relictus moritur, vel à Principe Seculari ejicitur è diœcesi: aut est excommunicatus, vel suspensus;* remissive.

6 *Sedes vacare incipit à die scientiæ mortis certæ, & non*

non præsumptæ Episcopi, seu Prælati. Vel à die certæ translationis, resignationis, & hujusmodi.

7 *Quando censeatur vacare Sedes per translationem Episcopi*, remissive.

8 *Sedes semel vacans durat vacare tamdiu, donec literæ Apostolicæ novi Prælati in Curia promoti, vel confirmati, fuerint expeditæ, & Capitulo præsentatæ.*

9 *Ante literarum præsentationem non potest Episcopus, seu alius Prælatus promotus administrare episcopatum, seu Prælaturam; Neque Capitulum, seu Conventus potest eumdem recipere.*

10 *Sede Romana vacante, qui tenentur accedere, vel mittere ad Curiam, ad id tenentur ac si non vacaret.*

11 *Sede Romana vacante, Collegium Cardinalium non habet auctoritatem Papalem, nisi eam, quam sibi concessit Papa.*

12 *Sede Romana vacante, potest Collegium Cardinalium providere de Camerario, & Pœnitentiario.*

13 *Sede Romana vacante tempore Concilii Generalis legitime congregati, electio Pontificis spectat ad Cardinales, & non ad Concilium.*

14 *Sede Apostolica vacante, Summus Pœnitentiarius potest dispensare solummodo in foro conscientiæ.*

15 *Sede Apostolica vacante, potest Vicarius Papæ facere ordinari suos, aut eis etiam non arctatis dare dimissorias.*

16 *Sede Apostolica vacante, omnes menses sunt Ordinariorum, & tunc Episcopi, & Ordinarii Collatores possunt providere de beneficiis vacantibus in quolibet mense.*

17 *Beneficia reservata Papæ vacantia, Sede Romana vacante, à Papa successore sunt conferenda.*

18 *Licèt beneficia Curata vacantia in Curia Papæ sint reservata; Tamen si vacent, Sede Romana vacante, vel si sede plena vacaverint, & ante mortem Papæ non fuerint collata, conferri possunt de jure communi ab Episcopo, vel ab aliis ad quos spectat; dummodo non sint de reservatis Papæ alia ratione, quàm ob vacantiam in Curia. Vide tamen* infra n. 24.

19 *Beneficia ecclesiastica cum Cura, & sine Cura, Secularia, & Regularia qualitercumque qualificata, & ubicumque existentia vacantia, Sede Episcopali vacante, sunt Papæ reservata.*

20 *Hæc reservatio beneficiorum vacantium, Sede episcopali vacante, procedit, quando ad Episcopum spectat electio, nominatio, seu præsentatio personæ, quamvis collatio, seu institutio ad alium pertineat, seu sit communis Episcopi, & aliorum.*

21 *Secus autem quando electio, seu nominatio, vel præsentatio ad alium pertinet; Tunc enim quamvis collatio, & institutio spectet ad Episcopum, non intrat hæc reservatio.*

22 *Item non procedit hæc reservatio, ubi simultanea ex concordia est divisa per turnos &c.*

23 *Item hæc reservatio non procedit, ubi collatio beneficiorum spectantium aliàs ad collationem Episcopi, Sede Episcopali vacante, ad aliquem spectet, nec reservatur futuro successori.*

24 *Beneficia reservata Papæ quomodolibet, & ex quavis causa, si vacent, Sede Apostolica vacante, & de iis per quoscumque Ordinarios Collatores tunc dispositum non fuerit, seu minus valide dispositum fuerit, sunt conferenda à Papa successore.*

25 *Sede episcopali vacante, nihil est innovandum, præsertim in præjudicium ipsius ecclesiæ, vel Prælati successoris.*

26 *Unde, Sede vacante, Judicium factum contra ecclesiam est nullum.*

27 *Sede Episcopali vacante, si mandetur Capitulo, ut Præbendam alicui conferat, & interim nondum à Capitulo executo mandato creatur Episcopus, cui spectet collatio præbendæ, ab ipso Episcopo debet conferri.*

28 *Sede Episcopali vacante, quid possit facere Capitulum & quid non*, remissive.

29 *Subnectuntur supplementa Auctoris*, ad num. 35.

1 Nomine Sedis vacantis intelligitur potissimum Sedes Papalis, seu Episcopalis, id est, Ecclesia Romana, & universalis, seu ecclesia Episcopalis suo viduata Pastore; *Communis*. Insuper nomine sedis vacantis intelli- 2 gitur, etiam quælibet abbatia, seu prælatura, aut dignitas inferior, cui facultas conferendi beneficia competit, & per obitum sui respectivi Prælati censetur viduata, juxta *cap.* Ne pro defectu 4. *de election.* Sic Glossa *in cap.* 1. *verb.* Ecclesia, *de rebus eccles. non alienand. in* 6. Barbosa *lib.* 3. *decret. tit.* 9. *n.* 2. Pirhing *ib. n.* 1. Reiffenstuel *ibid. n.* 2. Abbas *in cap.* His quæ, *n.* 2. *de major. & obedient.* & alii passim.

3 Per vacationem autem intelligitur omnis vacatio Sedis, sive per mortem, sive per renuntiationem, translationem, depositionem, vel quemvis similem modum, per quem titulus amittitur. Sic expresse Glossa communiter recepta *in cap. unic.* Ne Sede vacante, *verb.* Mortuo *in* 6. ibi: *Mortuo idem est si quocumque alio modo vacet Sedes, renuntiatione, & depositione, vel quovis modo*, Pirhing *loc. cit. n.* 1. Barbosa *loc. cit. n.* 5. & alii communiter.

4 Item Sedes vacat, si Prælatus, seu Episcopus sit notorie Hæreticus. Sic declarasse Sacram Congregationem Concilii refert Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap.* Quia diversitatem 5. *de concessione præbend. num.* 24. Nam proposito dubio: *An Episcopo existente Hæretico facultas concedendi dimissorias juxta cap.* 10. *sess.* 7. *pertineat ad Capitulum Cathedralis Ecclesiæ?* S. Congr. *die* 14. *Januarii* 1578. *censuit, ad Capitulum pertinere, si Episcopus sit notorie Hæreticus.* Ex qua declaratione Fagn. *loc. cit. n.* 34. *& lib.* 5. *Decret. cap.* Ad abolendam 9. *de Hæret. n.* 36. & 37. concludit, quod quando Episcopus est notorie Hæreticus, Sedes non vacat interpretative, sed vacat vere, & ideo Jurisdictio, & consequenter facultas concedendi dimissorias transit in Capitulum Sede vacante, ut *c.* His quæ, *& cap.* Cum olim, *de majorit. & obed. c.* Ut commissi 12. *de Hæretic. in* 6.

5 An autem Sedes vacet, & Capitulum possit procedere ad electionem Vicarii Capitularis, quando Episcopus est excommunicatus, vel suspensus, quando est factus captivus ab hostibus catholicæ fidei, quando est relegatus, quando Episcopo in remotis degente, Vicarius Generalis ab ipso relictus moritur, vel à Principe seculari ejicitur à diœcesi, aut est excommunicatus, vel suspensus; Vide *verb.* Capitulum, *art.* 3. *à num.* 32.

6 Sedes vacare incipit à die scientiæ mortis certæ, & non præsumptæ Episcopi, seu Prælati: Vel à die certæ translationis, resignationis, & hujusmodi. Sacr. Congreg. Episcop. *in una Neritonens.* 24. *Maii* 1654. *ex cap.* Bonæ memoriæ 36. *de elect.* Vide dict. *verb.* Capitulum, *art.* 3. *n.* 37.

7 Quando vero censeatur vacare Sedes per translationem Episcop. Vide dict. *verb.* Capitulum, *art.* 3. *n.* 31. & *verb.* Episcopus, *art.* 3. *n.* 60. 61. & 62. ubi dantur ad id decreta.

8 Sedes semel vacans durat vacare tamdiu, donec literæ Apostolicæ novi Prælati in Curia promoti, vel confirmati, fuerint expeditæ, & Capitulo præsentatæ. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 15. §. 2. *n.* 82. 83. *& seq.* Rebuff. *in praxi tit. de simonia in resignat. num.* 31. & 40. Barbosa *part.* 3. *de offic. & potest. Episcop. alleg.* 54. *n.* 160. Reiffenstuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 9. *n.* 6. & *seq.* & alii passim per text. *in Extravag.* Injunctæ 1. *de election. inter communes.*

9 Sola enim expeditio literarum Apostolicarum non sufficit ad cessationem vacationis Sedis episcopalis, seu alterius prælaturæ, sed insuper requiritur earumdem literarum præsentatio facta Capitulo, sive Conventui. Nam ante hanc literarum præsentationem non potest Episcopus, seu alius Prælatus promotus administrare Episcopatum, seu prælaturam, neque Capitulum, seu Conventus potest eumdem recipere, ut expresse statuitur *in cit. Extravagant.* Injunctæ ::: Et tenent Azorius *Inst. moral. p.* 2. *tit.* 3. *cap.* 29. *quæst.* 9. *vers.* Ceterum ::: Barbosa *loc. cit. num.* 161. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 8. & alii passim.

10 Sede Romana vacante, qui tenentur accedere, vel mittere ad Curiam, ad id tenentur, ac si non vacaret, text. expresso *in Clementin. de election. cap.* Ne Romani, §. *final ibi*: "Statuimus, ut electi, & alii, qui ex qua„cumque causa ad Sedem Apostolicam venire, vel mit„tere sunt adstricti, ad ipsam, cum vacat, ac si non „vacaret, venire, vel mittere teneantur."

11 Sede Romana vacante, Collegium Cardinalium non habet auctoritatem Papalem, nisi eam, quam sibi concedit Papa juxta constitutionem Gregorii X. *in Concil. Lugdunens. Clementin. de electione, cap.* Ne Romani :::

12 Sede Romana vacante, potest Collegium Cardinalium providere de Camerario, & Pœnitentiario, *citat. Clementin.* Ne Romani, §. Eo tamen :::

13 Sede Romana vacante tempore Concilii Generalis legitime congregati, electio Pontificis spectat ad Cardinales, & non ad Concilium. Vide *verb.* Papa, *art.* 1. *num.* 45.

14 Sede Apostolica vacante, Summus Pœnitentiarius potest dispensare solummodo in foro conscientiæ. Sic expresse statuit Innoc. XII. constit. 20. *incip.* Romanus Pontifex, §. 46. ibi: "Sede Apostolica vacante, Major „Pœnitentiarius, ejusque Officiales ea tantum facere, „& expedire valeant, quæ ad forum conscientiæ per„tinent, in reliquis eorum officium conquiescat, & à „quibuscumque matrimonialibus, & aliis dispensatio„nibus, ac absolutionibus, & declarationibus, nec „non quibusvis aliis expeditionibus forum fori mixtim, „vel separatim quomodolibet respicientibus omnino „abstineant."

15 Sede Apostolica vacante, potest Vicarius Papæ facere ordinari suos, aut eis etiam non arctatis dare dimissorias. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 7. *num.* 13. Majol. Henriq. Campanil. & alii ab ipso citati, La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *num.* 2263. cum aliis ibi citatis; Concilium enim Trident. *sess.* 7. *cap.* 10. & *sess.* 23. *cap.* 10. *de reform.* non restringit Jurisdictionem Sedis Apostolicæ, quamvis vacantis.

16 Sede Apostolica vacante, omnes menses sunt Ordinariorum, & tunc Episcopi, & Ordinarii collatores possunt providere de beneficiis vacantibus in quolibet mense; Anastasius German. *de Indult. Cardinal.* §. Quod tamen, *num.* 99. & 109. Zerola in Praxi Episcop. *p.* 2. *verb.* Beneficium, §. 2. *proœm. à num.* 46. qui *num.* 53. ait, quod non solum erunt omnes menses Ordinarii ante assumptionem novi Papæ, sed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ; Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 56. *n.* 191. & 192. cum pluribus aliis ibi citatis. Et ratio est, quia cum menses Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Junii, Augusti, Octobris, & Novembris, reserventur in regula nona Cancellariæ solum ad beneplacitum Papæ concedentis, talis reservatio non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. Cum enim talis Papa post ejus mortem non sit amplius in rerum natura, non potest amplius habere beneplacitum, nec dispositionem; *cap. Unic.* §. *final. Ne Sede vacante in* 6. Unde Gratiam ad beneplacitum Papæ, vel Regis concessam morte Pontificis, vel Regis, expirare probat textus *in cap.* Si gratiose, *de rescriptis in* 6. Barbosa *loc. cit.* cum pluribus aliis ibi allegatis.

17 Beneficia reservata Papæ, vacantia Sede Romana vacante, à Papa successore sunt conferenda. Urbanus VIII. const. 6. *incip.* Sanctissimus, *cap.* 68. & *Regul.* 68. *Cancellariæ.*

18 Licèt beneficia Curata vacantia in Curia Papæ sint reservata, tamen si vacent Sede Romana vacante, vel si Sede plena vacaverint, & ante mortem Papæ non fuerint collata, conferri possunt de jure communi ab Episcopo, vel ab aliis, ad quos spectat, textu expresso *in cap.* Si Apostolica 35. *de præbend. in* 6. Dummodo non sint reservata Papæ alia ratione, quàm ob vacantiam in Curia. Urban. VIII. citat. constit. *incip.* Sanctissimus, *cap.* 68. Barbosa *in cit. cap.* Si Apostolica, *num.* 4. cum aliis ibi citatis. Vide tamen *Regulam* 68. *Cancellariæ*, & *infra num.* 24. ubi refertur.

19 Beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura, secularia, & regularia, qualitercumque qualificata, & ubicumque existentia, vacantia, Sede Episcopali, Archiepiscopali, Primatiali, & Patriarchali vacante, sunt Papæ reservata. S. Pius V. constit. 55. *incip.* Sanctissimus in Christo, & *Regul.* 2. *Cancellariæ.*

20 Hæc autem reservatio beneficiorum vacantium Sede Episcopali vacante procedit, quando ad Episcopum spectat electio, nominatio, seu præsentatio personæ, quamvis collatio, seu institutio ad alium pertineat, seu sit communis Episcopi, & aliorum, quia attendenda est prima dispositio beneficii. 21 Secus autem, quando præsentatio, vel electio ad alium pertinet, quia tunc, quamvis collatio, seu institutio spectet ad Episcopum, non intrat hæc reservatio. Nam beneficia, quorum collatio non potest fieri ab Episcopo absque alterius electione, nominatione, præsentatione, seu interventu, non comprehenduntur sub hac reservatione. Sic *Regul.* 2. *Cancellariæ*, Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellariæ*, Glossa 45. *num.* 10. Barbosa *cit. allegat.* 57. *num.* 90. Garzias *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 230. & *sequent.* & alii passim.

22 Item non procedit hæc reservatio, ubi simultanea ex concordia est divisa per turnos, ita ut una vice provideat Episcopus, & altera Capitulum, non solum quando beneficium vacat in turno Capituli, de quo non est difficultas, sed etiam quando beneficium vacat in turno Episcopi, quia etiam tunc mortuo Episcopo, seu aliàs vacante sede, potest Capitulum jure proprio conferre Canonicatus, & alia beneficia simultanea in quocumque turno vacent. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar.* glossa 45. §. 3. *num.* 39. *cum seq.* Garzias *cit. cap.* 1. *à num.* 237. Barbosa *cit. allegat.* 57. *num.* 90. & alii.

23 Item hæc reservatio non procedit, ubi collatio beneficiorum spectantium aliàs ad collationem Episcopi, Sede episcopali vacante, ad aliquem spectat, nec reservatur futuro Successori, quia Regula Cancellariæ non intendit tertio præjudicare. Sic decisum in Rota referunt, & tenent Nicol. Garcias *dict. cap.* 1. *num.* 244. Castropal. *in opera moral. tract.* 13. *disp.* 2. *punct.* 18. *numer.* 4. & 5. Barbosa *cit. allegat.* 57. *numer.* 90. & alii. ✿

24 Beneficia reservata Papæ quomodolibet, & ex quavis causa, si vacent Sede Apostolica vacante, & de ipsis per quocumque Ordinarios Collatores tunc dispositum non fuerit, seu minus valide dispositum fuerit, sunt conferenda à Papa Successore; *cit. Regul.* 68. *Cancellariæ* præcisis his verbis: *Item Sanctissimus Dominus noster provide considerans consuevisse quandoque Romanos Pontifices Prædecessores suos beneficia, quæ vacante Sede Apostolica, vacare contigerant, dispositioni suæ reservare intendens de beneficiis hujusmodi, tam Conclavistis, quàm pauperibus Clericis, & aliis benemeritis personis providere, omnia, & singula beneficia per Regulas Cancellariæ Apostolicæ, aut quaslibet alias Constitutiones Apostolicas temporales Romani Pontificis pro tempore existentis dispositioni quomodolibet, & ex quavis causa reservari solita, quæ à die obitus felicis recordationis Innocentii XII. Prædecessoris sui usque ad diem vigesimam tertiam Novembris vacaverunt, & de quibus per quoscumque Ordinarios Collatores tunc dispositum non fuerat, suæ provisioni, & dispositioni reservavit. Decernens*

✿ Virtute Concordati multoties hoc in opere memorati (1) locum non habet doctrina illuc sequentibusque numeris tradita.

(1) Vide *verb.* Abbas, & Beneficium, late.

nens irritum, &c. Hic adverte, quod hæc Regula est deſumpta ex regulis felicis recordationis Clementis XI. & ideo ponitur tempus vacationis Sedis Apoſtolicæ à die obitus Innocentii XII. ſui immediati Prædeceſſoris, uſque ad tempus ſuæ glorioſiſſimæ aſſumptionis in Summum Pontificem: Quod tempus in tali Regula variatur à quolibet Summo Pontifice juxta differentiam temporis interceſſi à die mortis ſui immediati prædeceſſoris uſque ad ſui electionem.

25 Sede Epiſcopali vacante, nihil eſt innovandum præſertim in præjudicium ipſius Eccleſiæ, vel Prælati Succeſſoris. *Communis*, textu expreſſo *in cap.* Novit ille 1. *Ne Sede vacante aliquid innovetur*; ubi inſuper redditur ratio ibi: *Cum non ſit, qui Epiſcopale Jus tueatur.* ⊛

26 Unde Sede vacante Judicium factum contra eccleſiam eſt nullum. *Communis*, textu expreſſo *in cap.* Conſtitutus 3. *Ne Sede vacante*, juncto Summario *ibidem* ſic expreſſe dicente: *Sede vacante Judicium habitum contra Eccleſiam non tenet*; Et Gloſſa *ib. verb.* Vacante, ſic expreſſe loquente: *Hinc patet manifeſte, quod eccleſia, quæ caret legitimo defenſore, conveniri non poteſt, quia ea vacante nihil eſt innovandum, quia non habet defenſorem.*

27 Sede Epiſcopali vacante, ſi mandetur Capitulo, ut præbendam alicui conferat, & interim nondum à Capitulo executo mandato creetur Epiſcopus, ad quem ſpectet collatio præbendæ, ab ipſo Epiſcopo debet conferri, text. expres. *in cap.* Eam te 7. *de Reſcript.* juncto ejus Summario, in quo ſic præciſe habetur: *Si Sede vacante ſcribitur Capitulo gerenti vices Epiſcopi, ut præbendam alicui conferat, ſi creatur Epiſcopus, nondum executo mandato, & ad eum ſpectet collatio præbendarum, illud adimplere tenetur.*

28 Sede epiſcopali vacante, quid poſſit facere Capitulum, & quid non? Vide *verb.* Beneficia, *art.* 4. *verb.* Capitulum, *art.* 3. & *verb.* Vicarius Capitularis, per totum.

29 * Vacante Sede Apoſtolica, Major Pœnitentiarius, ſeu Officiales facere, & expedire poſſunt quæcumque ad forum conſcientiæ pertinent. Ideo abſolvere, ſeu abſolvi mandare in dicto conſcientiæ foro poſſunt ab iis quoque cenſuris, à quibus aliàs vivente Pontifice adempta etiam Majori Pœnitentiario, & Pœnitentiariæ
30 officio abſolvendi facultas reperitur. Hac tamen lege, quod in hujuſmodi cenſuris, ad tempus dumtaxat, & cum reincidentia in eaſdem, ſervatis aliàs ſervandis, abſolutio concedatur: Ita ut qui fuerint abſoluti, ad novum Pontificem intra terminum pro locorum diſtantia definiendum, recurrere pro eadem cauſa teneantur; neque liceat Pœnitentiario Majori, ejuſque Officialibus, præfinitum terminum poſt Pontificis electionem ampliare, vel prorogare. Benedict. XIV. tom. 1. conſtit. 95. *incip.* Paſtor bonus, §. 51. qui §. 51. *ad* 55. proſequitur declarare facultates, Sede Vacante, Majori Pœnitentiario competentes, ibi §. 52. "Præterea concedimus, ut ſi quando aliquod gravius Animæ periculum immineat, cui celeriter occurrendum videatur »ne in Signatura diligenter examinata, & Majori quoque Pœnitentiario, ſi in conclavi degat, pro materiæ »gravitate conſulto, & approbante, diſpenſare, aut diſpenſari mandare pro eodem foro conſcientiæ valeant; »ſuper illis etiam, ſuper quibus aliàs vivente Pontifice »inhibita ſit Majori Pœnitentiario, & Pœnitentiariæ »diſpenſandi facultas; Ita tamen ut Oratores, ſicuti 31
»ſuperius dictum eſt, ad novum Pontificem poſt ejus »electionem ſimiliter debeant recurrere; aliiſque appoſitis clauſulis pro caſus natura neceſſariis, & opportunis.

»Pro foro vero externo, eadem Sede Apoſtolica 32
»vacante, eorum officium penitus conquieſcat, ita ut »à quibuſcumque matrimonialibus, & aliis diſpenſationibus, & abſolutionibus, ac declarationibus, nec »non quibuſvis aliis expeditionibus forum fori mixtim, »vel ſeparatim quomodolibet reſpicientibus, omnino »abſtineant.

»Attamen concedimus, ut dicta Sede vacante, pro 33
»foro externo facere, & expedire valeant, quæ ad Regularium, & præſertim apoſtatarum, & fugitivorum »remedium, in ſuperioribus facultatibus conceſſa ſunt. »Nec non ut Monialibus Confeſſarios extra Ordinem »valeant deputare, ſi eos ex aliqua rationabili cauſa »petierint, pro earum libitu inter approbatos ab Ordinario ad audiendas Monialium confeſſiones eligendos.

»Et demum, ut illos, qui aliquam cenſuram Sedi 34
»Apoſtolicæ reſervatam, etiam ob violatam eccleſiaſticam libertatem, vel immunitatem publice incurrerint, vel incurriſſe declarati fuerint, & vere, ac ſincere pœnitentes, & novi Pontificis, ad quem poſt »electionem recurrere debebunt, mandatis obtemperare parati, beneficium abſolutionis ſibi ulterius non »differri enixe deprecentur, abſolvere cum reincidentia, »quemadmodum in ſuperioribus dictum eſt, vel abſolvi mandare poſſint."

Vacante Sede Apoſtolica, Proceſſio Generalis Cor- 35
poris Chriſti celebrari debet apud Vaticanam Baſilicam. Idem conſt. 12. *incip.* Paſtoralis ſollicitudinis §. 3. ubi §. *ſeq.* præſcribit etiam Ritum, quo ibi celebranda eſt dicta proceſſio. *

☞ Magna olim quæſtio fuit, an parochiæ per 36
aſſequutionem incompatibilium beneficiorum vacatæ, Pontificia Sede vacante, vel antea vacatæ, ſed ex ſequuta interim ejuſdem Pontificiæ Sedis vacatione non collatæ, poſſint ab Ordinariis conferri *vigore cap.* Si Apoſtolica, *de præbend. num.* 6.

Ratio autem dubitandi inde oriebatur, quod *Boni-* 37
facius VIII. in dict. cap. Si Apoſtolica ::: poteſtatem tantum fecit Ordinariis conferendi parochias, quæ *vacabant in Curia*, & ex Sedis Pontificiæ vacatione nequierunt conferri.

Prævaluit nihilominus affirmativa opinio, ex ratio- 38
ne illa, quod ſi Bonifacius VIII. facultatem dedit Ordinariis conferendi mox dictas parochias obnoxias dictæ reſervationi in corpore Juris clauſæ, multo ſane magis facultatem dedit conferendi parochias obnoxias alteri huic reſervationi inductæ ab Extravagantibus, & Regula I. Cancellariæ, quæ utpote non clauſa in corpore Juris longe minor eſt. Accedit, quod Bonifa-
39 cius VIII. providere intellexit ſaluti animarum, ne ex diutina Sedis Pontificiæ vacatione proprio Paſtore diu careant. Hæc autem ratio urget, quæcumque ſit reſer-
40 vatio Parochiæ. Vide celebrem deciſionem Rotæ *in Commen. parochialis* 11. *Maii* 1731. *cor. feliciter regnante Summo Pontifice inter impreſſas deciſ.* 16.

41 Et quod hic non eſt ſilentio prætereundum, Rota hanc affirmativam opinionem tenet, licèt agatur de parochia habente decretum, quod de ea tali pacto vacata: *per Sedem Apoſtolicam tantum diſponi poſſit*: propterea quod ex hoc decreto non emergit nova reſervatio, ſed eadem per Extravagantes, & Regulam 1. Cancellariæ inducta. ☞

⊛ Conſtans eſt A. aſſertio, nil eſſe innovandum Sede Epiſcopali vacante, præſertim in eccleſiæ præjudicium, prælativè ſucceſſoris: licèt igitur aliquid innovari haud videatur, eo quod Brevia, è Sede Apoſtolica provenientia, quæ in Sede plena Regio exequatur, vulgo *el paſe*, non egebant; in caſu tamen vacantis præciſe præſentari debent, ideo notabile inter utrumque conſtituitur diſcrimen. Brevia matrimonialium diſpenſationum, Extratempora, Oratorii, aliorumque ſimilis naturæ, cum incluſione ad Pœnitentiariam ſpectantium, à præſentatione in Sede plena liberantur, at vero non ſic in vacante: nam in hoc caſu, excluſis ultimo relatis, cetera in Supremo Caſtellæ Senatu præſentanda venient (1). Circa Beneficiorum proviſionem aliquod etiam advertitur diſcrimen, quia, ſi Sedes Epiſcopalis vacans extiterit, eorum proviſio, vel præſentatio, abſque menſium vacationis conſideratione, ad Regiam Perſonam attinet, non ad Capitulum, nec ad Epiſcopum ſucceſſorem (2)

(1) *Leg.* 37. *tit.* 3. *lib.* 1. §. 8. Por quanto el Santo Concilio de Trento tiene dadas las reglas mas oportunas para evitar abuſos en las Sedevacantes, y la experiencia acredita ſu inobſervancia en las de mis Reynos: declaro, que interin dure la vacante, deberán preſentarſe al mi Conſejo los reſcriptos, diſpenſas, ó letras facultativas, ó otras qualeſquiera que no pertenezcan á Penitenciaría, ſin embargo de lo diſpueſto para Sede plena en el articulo antecedente.

(2) *Leg.* 11. *tit.* 6. *lib.* 1. §. 5. *ibi*: Y del miſmo modo tambien en el caſo de vacar los Beneficios en los meſes Ordinarios, quando vacan las Sillas Arzobiſpales, Obiſpales, ó por qualquier otro titulo:::

SEDES, SCAMNA.

SUMMARIUM.

1 *Sedes Epiſcopi in choro exiſtens debet eſſe quaſi fixa, & immobilis.*
2 *Sedes Epiſcopi in choro exiſtens quomodo ornanda.*
3 *Sedes Epiſcopi, & chorus Canonicorum debent reduci ad formam Cæremonialis.*
4 *Sedes Epiſcopi in eccleſia exempta, in qua Abbas uſum mitræ habens, etiam habet Sedem, quomodo collocanda.*
5 *Sedes Abbatis, ſeu Prioris habentis uſum mitræ, & baculi, quomodo locanda.*
6 *Sedes Abbatis exempti etiam in eccleſiis ſuæ Juriſdictioni ſubjectis debet eſſe inferior Sede Epiſcopi.*
7 *Sedes Dignitatum abſentium non debent occupari ab aliis dignitatibus, ſed unaquæque debet in proprio ſtallo permanere.*
8 *Gubernatoris civitatis Sedes qualis, quando vadit ad Concionem.*
9 *Sedes laicorum etiam Præfectorum ſunt locandæ in presbyterio apud altare.*
10 *Sedes, ſcamna, & loca in eccleſiis ſecularibus moderari debent arbitrio Epiſcopi.*
11 *Sedes pro audienda concione quomodo aptari debeat.*
12 *Sedes eſſe non debent in eccleſia extra tempus concionum.*
13 *Maxime ſi ſint occaſio ſcandali.*
14 *Niſi ſint lapideæ, vel etiam ligneæ, parietibus adhærentes.*
15 *In removendis, vel alterandis Sedibus non debent permitti novitates.*
16 *Sedes poſſunt à Dominis ornari.*
17 *Et eis etiam inſcriptio, vel aliud ſignum apponi.*
18 *Eſt removenda ſedes adeo altari vicina, ut Celebrantem impediat.*
19 *Regularium Superiores non poſſunt removere ſedes à loco ſolito, niſi cum circumſpectione, maxime ſi ſpectent ad Magiſtratum.*
20 *Debent tamen ſollicite attendere, ne in ſuis eccleſiis occaſione ſedilium, & ſcamnorum rumores, & ſcandala oriantur.*
21 *In eccleſia de Jurepatronatus laicorum non poteſt Epiſcopus concedere Jus retinendi ſedilia, invito patrono.*
22 *Genuflectoria honorifica retineri poſſunt à Dominis loci in Eccleſia.*
23 *Alia ad rem*, remiſſive.
24 *Add. ex aliena manu*, ad num. 28.

1 Sedes Epiſcopi in choro exiſtens debet eſſe quaſi fixa, & immobilis, juxta diſpoſitionem *libri Cæremonialis in tit. de Sedibus Epiſcopi*. Ita S. Congr. R. *in Colimbrien.* 23. *Maji* 1603.

2 Sedes Epiſcopi in choro exiſtens ornanda eſt ſerico, vel alia materia coloris congruentis tempori, juxta *regulam Libri Cæremonialis d. tit. de ſedibus Epiſcopi*: In eadem Sac. Congr. Rit. *in d. Colimbrien.*

Sedes Epiſcopi, & chorus Canonicorum, ſi fieri 3
poteſt, debent reduci ad formam libri cæremonialis. S. C. R. *in Granat.* 9. *Maji* 1609.

Sedes Epiſcopi in eccleſia exempta, ubi Abbas uſum 4
mitræ habens, etiam ſedem tenet, quando illuc accedit, eſt in cornu dextro chori, ſive eccleſiæ collocanda uno gradu eminentiori cum ornatu congruo, & ſitu aliquatenus ſuperiori reſpectu ſedis Abbatis, quæ in ſiniſtro ponenda eſt uno gradu humilior abſque ornatu, & loco aliquatenus inferiori, adeo ut non ſit oppoſita Sedi epiſcopali. Sac. C. R. *in Alexandrina S. Petri in Bergolio* 7. *Februar.* 1604.

Sedes Abbatis, ſeu Prioris habentis uſum mitræ, & 5
baculi, debet collocari in cornu evangelii in plano presbyterii cum duobus tantum gradibus parvis, & ſine ullo ſuppedaneo ſuggeſtu lapideo, vel ligneo, ac ſine baldachino deſuper, ſed cum poſtergali tantum ex aliquo panno, vel ſerico levi, ſine auro, coloris convenientis ſolemnitati. S. C. R. *in Neapolitana* 18. *Martii* 1617.

Sedes Abbatis exempti etiam in eccleſiis ſuæ Juriſ- 6
dictioni ſubjectis debet eſſe inferior Sede Epiſcopi. S. C. R. *in Aquilana* 18. *Martii* 1617.

Sedes Dignitatum abſentium non debent occupari 7
ab aliis Dignitatibus, ſeu Canonicis, ſed unaquæque Dignitas in proprio ſtallo permanere debet; ſedes vero abſentis vacua eſſe debet. S. C. R. *in Capuana* 12. *Martii* 1618. & *in Placentina* 25. *Maji* 1632.

Sedes Gubernatoris civitatis, quando audit concio- 8
nem ſimul cum Epiſcopo, debet eſſe apud Epiſcopum, quæ non ſit major, nec pulchrior ſede ipſius Epiſcopi, & neutra ſit coloris rubri. S. Congr. Rit. *in Peruſina* 2. *Octobris* 1615.

Sedes laicorum, veluti Præfecti, ſeu Locumtenen- 9
tis, non ſunt locandæ in presbyterio apud altare. Sacra Cong. Rit. *in Engitanien.* 10. *Junii* 1602. *in reſpons. ad* 6. *dub.*

Sedes, ſcamna, & loca in eccleſia ſeculari mode- 10
rari debent arbitrio Epiſcopi. S. Rit. C. *in Ventimilien.* 10. *Decembr.* 1604. *in reſpons. ad* 3. *dub.* Epiſcopus enim eſt abſolutus Arbiter illa moderandi, & removendi, præſertim quando ſunt cauſa rumoris, & impediunt functiones eccleſiaſticas, ut ſæpius reſolvit Sac. Congr. Epiſcop. apud Nicol. *in Floſcul. verb.* Eccleſia, *num.* 11. & nuper *in Narnien. Terræ Carbii* 8. *Maii* 1693. *in Fundana* 5. *Octob.* 1697. & *in Verulana* 6. *Sept.* 1698. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 5. *formul.* 8. *num.* 4.

Sedes pro audienda concione ita debent aptari, ut 11
aliis retro ſtantibus ad viſum Prædicatoris non officiant. S. C. R. *in Faventina* 11. *Aprilis* 1601.

Sedes non debet eſſe in eccleſia extra tempus con- 12
cionum. S. C. Epiſc. *in Januen.* 7. *Aprilis* 1583. Maxime ſi ſint occaſio ſcandali. Ead. S. Cong. Epiſc. *in Cirentina* 24. *Septemb.* 1585. Niſi ſint lapideæ, vel etiam 13
ligneæ, parietibus adhærentes. Ead. Sac. Cong. Epiſcop. 14
in *Sarzan.* 12. *Novembr.* 1600. & 28. *Febr.* 1601.

In removendis, & alterandis ſedibus non debent 15
permitti novitates, Sacr. Congr. Epiſcop *in Cirentina* 4. *Junii* 1602 & *in Ferentina* 8. *Decemb.* 1645.

Sedes poſſunt à Dominis ornari. Sac. C. Epiſc. *in* 16
Andrien. 25. *Octobris* 1602. Et eis etiam inſcriptio, vel 17
aliud ſignum apponi; Eadem Sacra Congreg. Epiſcop. 14. *Januar.* 1603.

Eſt removenda ſedes adeo altari vicina, ut Cele- 18
brantem impediat; S. C. Epiſcop. *in Nullius Caſtri Durantis* 10. *Nov.* 1613.

Regularium Superiores non poſſunt removere ſe- 19
des à loco ſolito, niſi cum circumſpectione maxima, ſi ſpectent ad Magiſtratum; S. C. Epiſcop. & Reg. *in Aſſiſien.* 22. *Martii* 1603. Debent tamen Superiores 20
Regularium ſollicite attendere, ne in ſuis eccleſiis occaſione ſedilium, & ſcamnorum, rumores, & ſcandala oriantur, & in caſibus procedere debent juxta occurrentes circumſtantias, ſicuti in ſimilibus contingentiis procedere debent Epiſcopi pro ipſis impediendis in ſuis ec-